

Kultuurikomisjoni tegevuse ülevaade
Riigikogu XIV koosseisu IX istungjärg (09.01.2023 – 23.02.2023)

Kultuurikomisjoni koosseis

Esimees:	Liina Kersna	(Eesti Reformierakonna fraktsioon)
Aseesimees:	Aadu Must	(Eesti Keskerakonna fraktsioon)
Liikmed:	Helle-Moonika Helme	(Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon)
	Ruuben Kaalep	(Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon)
	Heidy Purga	(Eesti Reformierakonna fraktsioon)
	Signe Kivi	(Eesti Reformierakonna fraktsioon)
	Margit Sutrop	(Eesti Reformierakonna fraktsioon)
	Jaak Juske	(Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon)
	Marko Šorin	(Eesti Keskerakonna fraktsioon)
	Viktoria Ladõnskaja-Kubits	(Isamaa fraktsioon)
	Siim Kiisler	(fraktsiooni mittekuuluv Riigikogu liige)

Istungite arv

IX istungjärgul pidas kultuurikomisjon kokku 13 istungit, sh üks istung istungjärgude vahelisel ajal (20.12.2022) ning 1 ühine istung sotsiaalkomisjoniga (09.01.2023)

Eelnõud

IX istungjärgul määrati kultuurikomisjoni menetlusse 1 eelnõu.

Pärast IX istungjärgu lõppu jäi komisjoni menetlusse 8 seaduseelnõu ja 1 otsuse eelnõu.

IX istungjärgul kultuurikomisjoni menetluses olnud eelnõudest võeti vastu 2 seadust:

1. Muinsuskaitseaduse, halduskoostöö seaduse ja muuseumiseaduse muutmise seaduse (760 SE).

Seaduse peamine eesmärk on tõsta muuseumikogude ja muuseumiteenuste kvaliteeti, täpsustada muuseumide rahastamise aluseid ja luua uus riigi infosüsteemi kuuluv rahvakultuuri andmekogu.

Muudatusega rõhutatakse muuseumide laiemat ühiskondliku rolli ja vajadust arvestada teenuste pakkumisel kasutajate vajadustega kogu nende elukaare ulatuses.

Seaduse järgi lihtsustatakse museaalide muuseumikogust väljaarvamise põhimõtteid, näiteks edaspidi otsustab selle väljaarvamise muuseum ise, mitte muuseumi asutaja. Samuti laiendatakse asutuste ja isikute ringi, kellele võib riigile kuuluvast muuseumikogust väljaarvatud asju üle anda - edaspidi lisaks kultuuripärandiasutustele ka asutustele, kes tegutsevad avalikes huvides.

Muuseumide rahastamisel täpsustatakse kriteeriume, näiteks riigi sihtasutusena tegutsevad muuseumid saavad tegevustoetust põhikirjaliste eesmärkide täitmiseks, teistes omandivormides tegutsevad võivad jätkuvalt toetust taotleda.

Plaanis on luua ka uus andmekogu, mis sisaldab infot rahvakultuuriga tegelevate organisatsioonide, kollektiivide, juhendajate ning rahva- ja kultuurimajade või nendega seotud rajatiste kohta.

Andmekogu luuakse Eesti laulu- ja tantsupeo sihtasutuse registri ja Eesti rahvakultuuri keskuse valdkondliku rahvakultuuri andmekogu asemele. Seda hakkab haldama Eesti Rahvakultuuri Keskus.

Algataja: Vabariigi Valitsus

Komisjoni esindaja: Jaak Juske

Menetlus: algatatud 12.12.2022; I lugemine 11.01.2023; muudatusettepanekute tähtaeg 25.01.2023; II lugemine 15.02.2023; III lugemine 22.02.2023

2. Kõrgharidusseaduse ning õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise seadus (767 SE)

Seadusega täpsustatakse õppekulude hüvitamise aluseid. Seaduse kohaselt on jätkuvalt võimalik õppida korraga mitmel õppekaval, kuid tasuta saab seda tulevikus üldjuhul teha vaid ühel õppekaval.

Muudatuste eesmärk on tagada suuremale hulgale gümnaasiumilõpetajatele juurdepääs kõrgharidusele ja suunata õppijaid tegema vastutustundlikku erialavalikut.

Vastavalt eelnõule pikeneb see aega, mille möödumisel on võimalik asuda uuesti ja tasuta samal kõrgharidusastmel õppima. Seadus ütleb, et sama kõrgharidustaseme lõpetamisest peab olema möödunud vähemalt 10 aastat.

Seadusega kaotatakse õigus samaaegselt mitmel õppekaval tasuta õppida ja piiratakse katkestamise järgselt tasuta õppimise võimalusi. Kõrgkoolidele antakse võimalus küsida tasu üliõpilaselt, kes on juba kaks korda samale õppeastmele immatrikuleeritud. Õppekava tasuta vahetamiseks tuleb selle sobivuses edaspidi veenduda ühe aasta jooksul. Lisaks kehtestatakse õigus nõuda õppekulude hüvitamist semestri lõpul katkestajatelt.

Kõrgkoolidele jääb õigus pakkuda põhjendatud juhtudel teistkordset õpet tasuta, näiteks suurema tööjõuvajadusega valdkondades nagu õpetajakoolitus ja tervishoid.

Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muudatused täpsustavad Euribori fikseerimise kuupäevi ja intressiarvestust.

Algataja: Vabariigi Valitsus

Komisjoni esindaja: Margit Sutrop

Menetlus: algatatud 15.12.2022; I lugemine 11.01.2023; muudatusettepanekute tähtaeg 25.01.2023; II lugemine 15.02.2023; III lugemine 22.02.2023

IX istungjärgu lõpus jäi kultuurikomisjoni menetlusse 8 seaduseelnõu ja 1 otsuse eelnõu:

1. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (33 SE)
Eelnõuga soovitakse tagada riigipoolne teadus- ja arendustegevuse stabiilne finantseerimine tasemel 1 protsent SKPst, toetades seekaudu laiapõhjalist ühiskonna arengut ning soodustades ettevõtluse suuremat lisandväärtust.

Algataja: Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon

Komisjoni esindaja: Jaak Valge

Menetlus: algatatud 03.06.2019; I lugemine 07.10.2019; muudatusettepanekute tähtaeg 21.10.2019

2. Kodakondsuse seaduse ning põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu (57 SE)

Eelnõuga lisatakse kodakondsuse seadusesse säte, mille heakskiitmisel saab lugeda Eesti kodakondsuse saamise eelduseks oleva eesti keele oskuse nõude täidetuks, kui isik on omandanud eesti keeles põhi-, kesk- või kõrghariduse või sooritanud põhikoolis või gümnaasiumis nõutava tulemusega eesti keele kui teise keele riikliku eksami. Samuti nähakse seaduses ettevõimalus lugeda Eesti kodakondsuse saamise eelduseks olev Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise nõue täidetuks, kui isik on edukalt sooritanud põhikoolis riikliku testi, millega hinnatakse Eesti Vabariigi põhiseaduse, riigikorra ja ühiskonna toimimise põhialuste ning kodaniku õiguste ja kohustuste tundmist. Muudatuste eesmärk on reguleerida seaduses üldised tingimused kodakondsuse taotlemiseks tehtavate testide ja põhikooli lõpus sooritatavate testide ühitamiseks. Veel on ettepanek muuta põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses tervikuna põhikooli lõpetamise, eksami- ja eksamitulemuste vaidlustamise ning õpitulemuste välishindamisega seonduvad sätted ning kehtestada need uues sõnastuses. See tähendab, et eelnõu jõustumise korral ei ole enam põhikooli lõpueksamite sooritamine põhikooli lõpetamise tingimuseks. Koolidele antakse õigus ise otsustada selle üle, kas õpilane on põhiharidust omandanud, ning kehtestada kooli lõpetamise tingimusena omapoolne nõue – kooli spetsiifikale vastav koolieksam, loov- või uurimustöö. Kõigile põhikooli lõpuklassi õpilastele viiakse eelnõu kohaselt läbi eesti keele ja eesti keele kui teise keele eksam, mille sooritamine ei ole seotud põhikooli lõpetamisega, kuid mille eesmärk on mõõta põhihariduse omandanud inimese eesti keele oskuse taset. Lisaks tehakse muudatusi õpitulemuste välishindamises. Muudatuste eesmärk on tagada õpilastele, lapsevanemale, koolile, kooli pidajale ja riigile võimalikult objektiivne ja võrreldav tagasiside riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemuste kohta. Uue välishindamise instrumendina nähakse seaduses õpilaste, lapsevanemate ja koolitöötajate riiklikud küsitlused, mille tulemused aitavad luua vajalikku konteksti õpilaste eksami või riikliku testide tulemuste tõlgendamiseks ja selgitamiseks.

Algataja: Vabariigi Valitsus

Komisjoni esindaja: Aadu Must

Menetlus: algatatud 09.09.2019; I lugemine 25.09.2019; muudatusettepanekute tähtaeg 09.10.2019

3. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (198 SE)
Eelnõu näeb ette tagada riigipoolne teadus- ja arendustegevuse stabiilne finantseerimine tasemel üks protsent SKPst. Seletuskirjas märgitakse, et eelnõu seadusena vastuvõtmisel suureneb kindlus teaduse rahastamisel ning kolme aastaga jõutakse Eesti 2020 tegevuskavas ning Ühiskondlikus kokkuleppes Eesti teaduse ja innovatsiooni arengu kindlustamiseks sätestatud finantseerimise tasemeni.

Algataja: Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon

Komisjoni esindaja: Jaak Valge

Menetlus: algatatud 20.05.2020; I lugemine 24.09.2020; muudatusettepanekute tähtaeg 8.10.2020

4. Koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (415 SE)
Eelnõu eesmärgiks on tagada igale lapsele tasuta lasteaiakoht. Eelnõuga kaotatakse lapsevanemate jaoks kohustus tasuda lasteaia kohatasu.

Algataja: Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja Raimond Kaljulaid

Komisjoni esindaja: Marko Šorin

Menetlus: algatatud 17.06.2021; I lugemine 10.11.2021; muudatusettepanekute tähtaeg 24.11.2021

5. Riigikogu otsus „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele“ (593 OE)
Eelnõuga tehakse valitsusele ülesandeks tõsta 2023. aasta septembriks üldhariduskoolide õpetajate keskmine palk 120 protsendini riigi keskmisest palgast.

Algataja: Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon
Menetlus: algatatud 21.04.2022

6. Kõrgharidusseaduse muutmise seaduse eelnõu (502 SE)
Seletuskirja kohaselt näeb eelnõu ette ingliskeelestumise peatamise Eesti avalik-õiguslikes ülikoolides ja riigi rakenduskõrgkoolides. Esimesel astmel õppijate puhul jääb võõrkeelte osakaal samaks, teisel ja kolmandal õppeastmel tuleb aga võõrkeeles õppijate osakaalu järkjärgult vähendada. Eelnõus on selleks seatud erinevad üleminekuajad. Eelnõu ei takista välismaa tippõppejõudude kasutamist Eesti ülikoolides, kuna keeleseaduse kohaselt loetakse haridus omandatuks eesti keeles, kui vähemalt 60 protsenti õppetööst toimub eesti keeles.

Algataja: Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon
Komisjoni esindaja: Signe Kivi
Menetlus: algatatud 10.01.2022; I lugemine 10.05.2022; muudatusettepanekute tähtaeg 24.05.2022

7. Keeleseaduse muutmise seaduse eelnõu (640 SE)
Eelnõuga tõstetakse keeleseaduse rikkumisega seotud trahvimäärasid ning täiendatakse seadust uute mõjutusvahenditega.
Eelnõuga tõstetakse sunniraha määra asendustäitmisel seniselt 640 eurolt 25 000 eurole ning täiendava mõjutusvahendina äriühingute suhtes antakse võimalus süstemaatilise keeleseaduse rikkumise korral rakendada kohtu loal ärikeeldu.

Algataja: Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon
Komisjoni esindaja: Liina Kersna
Menetlus: algatatud 15.06.2022; I lugemine 27.09.2022

8. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning kutseõppeasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (668 SE)
Eelnõuga sätestatakse koolilõunale alammäär ehk koolilõuna miinimummaksumuseks määratakse 1.50 eurot päevas õpilase kohta. Tervisliku ja mitmekülgse koolilõuna jaoks eraldab riik igal aastal riigieelarvest raha koolilõuna alammäära ulatuses.

Algataja: Eesti Keskerakonna fraktsioon
Komisjoni esindaja: Ruuben Kaalep
Menetlus: algatatud 13.09.2022; I lugemine 14.11.2022

9. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse eelnõu (773 SE)
Eelnõuga kehtestatakse uue terviktekstina teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse regulatsioon. Kaasajastatakse valdkonna strateegilist juhtimist ja täpsustatakse valitsust ja ministreid nõustavate kogude töökorralduse aluseid. Muudetakse teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonna finantseerimise korraldust. Kui seni on kõikidele teadus- ja arendusasutustele tagatud vahendid eelkõige baasfinantseerimisega, siis

eelnõuga tagatakse see tegevustoetusega, mis on ette nähtud välishindamise läbinud avalik-õiguslikele ülikoolidele, haridus- ja teadusministeeriumi haldusalas olevatele riigi rakenduskõrgkoolidele ning avalik-õiguslikele teadus- ja arendusasutustele teadus- ja arendustegevuse elluviimiseks. Riigi asutatud teadus- ja arendusasutuste puhul peab vajaliku rahastuse tagama vastav ministeerium. Eraõiguslikud teadus- ja arendusasutused hakkavad saama toetust riigi prioriteetsetes valdkondades, mille tingimused sätestatakse ministri määrusega. Nõuded evalveerimisele jäävad samaks. Uusi ülesandeid saab juurde SA Eesti Teadusagentuur, näiteks seoses teaduseetikakomitee moodustamisega.

Algataja: Vabariigi Valitsus

Komisjoni esindaja: Margit Sutrop

Menetlus: algatatud 16.01.2023; I lugemine 19.01.2023; muudatusettepanekute tähtaeg 08.02.2023

Parlamentarsed kuulamised

1. Õpetajate järelkasv (10.01.2023)

Kutsutud: haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas, üldharidus- ja noortepoliitika asekanstler Liina Põld, üldhariduspoliitika osakonnajuhataja Ülle Matsin

2. Ülevaade riiklike õppekavade planeeritud muudatustest (10.01.2023)

Kutsutud: haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas, üldharidus- ja noortepoliitika asekanstler Liina Põld, üldhariduspoliitika osakonnajuhataja Ülle Matsin

3. Muinsuskaitse aktuaalsed probleemid (16.01.2023)

Kutsutud: Kultuuriministeeriumi muinsuskaitse nõunik Liina Jänes

4. Kultuuritöötajate väljateenitud aastate pensioni reformi järgsed meetmed

Kutsutud: Kultuuriministeeriumi kanstler Tarvi Sits

5. Peaministri ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ja valitsuse poliitikast selles valdkonnas (06.01.2023)

Kutsutud: Peaminister Kaja Kallas

6. Kultuuriministri ülevaade 2023.a riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ elluviimisest (sealhulgas "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" elluviimisest“) (13.02.2023)

Kutsutud: kultuuriminister Piret Hartman, Kultuuriministeeriumi kanstler Tarvi Sits, spordi asekanstler Tarvi Pürn, strateegia- ja innovatsiooniosakonna juhataja Reelika Väljaru ning arendusnõunik Karin Närep

Arvamuse andmine

1. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad Euroopa meediavabaduse määruse eelnõu kohta - COM(2022) 457 (13.02.2023 ja 20.02.2023)

Kutsutud: kultuuriminister Piret Hartman, Kultuuriministeeriumi kunstide osakonna meedianõunik Andres Jõesaar, Kommunikatsiooni- ja rahvusvahelise koostöö osakonna Euroopa Liidu asjade nõunik Heili Jõe